

Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés

A támogatások kifizetésének
alakulása – a jövedelmező
gazdálkodás esélyének forrásai

A magyar gazda a jelenlegi termelési
és kereskedelmi szinten erősen függ
a támogatástól.

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
26. évfolyam
2017/5

A szerkesztőbizottság tagjai: **Bátor Árpád**, a Juh Terméktanács elnöke, **Dr. Jávor András**, egyetemi tanár, elnökségi tag, **Dr. Kukovics Sándor**, ügyvezető igazgató, Juh Terméktanács, **Dr. Békési Gyula**, **Dr. Mucsi Imre**, egyetemi tanár, Szerkesztette: **Avar László**

A támogatások kifizetésének alakulása – a jövedelmező gazdálkodás esélyének forrásai

A magyar gazda a jelenlegi termelési és kereskedelmi szinten erősen függ a támogatástól, és szinte zsarolható a felvásárlásban az egy meghatározó piactól és az egy főterméktől való erőteljes függésének eredményeként. A legtöbb termelő azon az állásponton van, hogy az a támogatás a biztos, amit már kifizettek. Maga a meghirdetési jogcím lehetőséget jelent, de konkrét kifizetést még nem.

Kettős folyamat zajlik a magyar juhágazatban az utóbbi években. Egyrészt, a KSH adatai szerint csökken az anyajuhlétszám, s az elmúlt

három évben mintegy 50 ezer egyed esett ki a termelésből, és 2016 decemberi adatok szerint a létszám már csak 807 ezer volt. Másrészt, a Magyar Juh- és Kecskenyésztő Szövetség éves ENAR-leltár-adatai szerint növekedett a támogatásra jogosult (éven felüli korú) nőivarú egyedek száma. Különös vejejárója ennek a változásnak, hogy az elmúlt három évben jelentősen nőtt a regisztrált juh- és kecsketartók száma.

Az alább következő elemzésben nem a termelési adatok értékelése kerül a középpontba, hanem, a létszámadatok változása mellett, a

2010-2016 között a juh- (és kecske-)tartó gazdák részére kifizetett támogatások elemzését végezzük el. Ennek különös indokát az elmúlt években bekövetkezett létszám-elaprózódás, valamint a 2015-től, de a kifizetésekben valójában 2016-tól módosult támogatások adják.

A létszámadatok változásai

Az ENAR-ban nyilvántartott juh- és kecsketartók és az általuk termelésben tartott állatok száma – bár érzékelhető hullámvázst követett a 2010-2016 között eltelt időszakban – a vég-

1. táblázat: A juh- és kecsketartó üzemek és az általuk termelésben tartott állatok száma

Megnevezés	Év	Üzemméret (anyajuh vagy -kecske/gazdaság)						Összesen
		0-100	101-300	301-500	501-1000	1001-5000	5001-	
Juhtartó gazdaságok száma	2010	4235	1783	487	302	59	3	6862
	2011	4043	1706	422	251	43	3	6488
	2012	4134	1698	464	250	50	2	6598
	2013	4212	1683	465	253	45	2	6660
	2014	4608	1729	456	249	49	2	7093
	2015	5235	1718	488	254	49	2	7746
	2016	6001	1853	461	258	46	7	8625
Anyajuhok száma	2010	156 387	315 822	186 202	198 991	84 267	27 518	969 182
	2011	150 931	304 500	162 669	163 670	58 781	25 924	866 474
	2012	151 512	302 465	179 502	166 547	72 452	20 934	893 412
	2013	158 194	300 938	177 898	170 092	68 539	21 085	896 746
	2014	165 109	311 640	176 239	164 125	71 398	21 236	909 747
	2015	180 918	303 318	187 338	169 049	69 473	20 049	930 145
	2016	201 774	326 255	176 420	171 459	59 381	34 625	969 914
Kecsketartó gazdaságok száma	2010	508	32	0	0	0	0	540
	2011	522	21	1				544
	2012	610	25	1	0	0	0	636
	2013	600	33					633
	2014	755	35					970
	2015	844	35	1				880
	2016	959	33	1				993
Anyakecske-létszám	2010	11 715	4690	0	0	0	0	16 405
	2011	12 193	1706	412	0	0	0	15 484
	2012	13 771	3203	317	0	0	0	17 293
	2013	14 124	4882					19 006
	2014	15 880	4831					20 711
	2015	18 065	4833	353				23 251
	2016	20 126	4911	852				25 889

Forrás: Magyar Juh- és Kecskenyésztők Országos Szövetsége 15–20. Időszaki Tájékoztatói alapján Kukovics Sándor saját kigyűjtése

2. táblázat: A kisméretű juh- és kecsketartó gazdaságok és azokban tartott állatok száma

Megnevezés	Év	Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)						Összesen
		0-9	10-20	21-50	51-100	101-200	201-300	
Juhartó gazdaságok száma	2010	390	1153	1531	1154	1225	558	6011
	2011	381	1041	1489	1132	1160	546	5749
	2012	402	1087	1544	1101	1167	531	5832
	2013	345	1120	1621	1126	1156	527	5895
	2014	491	1273	1666	1178	1184	545	6337
	2015	592	1520	1880	1243	1194	524	6953
	2016	782	1685	2169	1364	1299	554	7853
Anyajuhok száma	2010	2085	16 823	53 321	84 153	177 834	137 988	472 204
	2011	2032	15 145	51 177	82 576	169 893	134 607	455 430
	2012	1865	16 058	53 196	80 393	171 324	131 141	453 977
	2013	1633	16 793	56 279	83 489	169 910	131 028	459 132
	2014	1943	18 625	58 055	86 486	174 456	137 181	476 746
	2015	2809	22 076	65 143	90 890	174 786	128 532	484 236
	2016	3597	25 319	74 424	99 434	189 896	136 359	529 029
Kecsketartó gazdaságok száma	2010	159	152	132	65	27	5	540
	2011	156	153	155	58	20	1	543
	2012	198	168	174	70	24	1	635
	2013	186	160	188	66	29	4	633
	2014	247	232	209	67	32	3	790
	2015	255	288	218	83	31	4	879
	2016	321	294	263	81	29	4	992
Anyakecske-létszám	2010	823	2090	4292	4510	3470	1220	16 405
	2011	739	2210	5072	4172	2664	215	15 072
	2012	908	2347	5603	4913	2998	207	16 976
	2013	914	2291	6168	4751	3960	922	19 006
	2014	1108	3227	6770	4775	4099	732	20 711
	2015	1300	4100	6840	5825	3891	942	22 898
	2016	1501	4199	8607	5819	3931	980	25 037

Forrás: Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Országos Szövetsége 15.-21. Időszaki Tájékoztatói alapján Kukovics Sándor saját kiqyújtése

eredményt tekintve (2015–2016-os adatok) mégiscsak inkább emelkedő trendről beszélhetünk, még ha annak minden vonatkozása nem is tekinthető pozitívnak.

A juhartók száma

Az 1. táblázatban összefoglalt adatok szerint az ENAR rendszerben szereplő juhartó gazdaságok száma 2010 és 2016 között csaknem 1.800-zal emelkedett, és ennek a fele (900) 2016-ban lépett a juhartók közé. Kiemelkedő mértékben nőtt a kevés állatot termelésben tartó juhászatok száma.

A 0–100 közötti juhartó létszáma 2014–2015 között 600-zal, 2015–2016 között csaknem 800-zal emelkedett. A létszámuk immár meghaladta a 6000-et, ami azt jelenti, hogy a hazai létszám elaprózódása tovább fokozódik. A 101–300 egyed tartók létszáma a 2014-es emelkedést követően csökkent 2015-ben, és 2016-ban csaknem 140-nel nőtt. A 301–500 juhartó tartók száma a 2015-ös kisebb emelkedést követően mintegy 20-szal csökkent. Ezzel szemben az 501–1000

juhartó tartók száma 2015–2016 között 4-gyel lett több. Az 1001–5000 közötti juhartó termelésben tartók száma 3-mal lett kevesebb 2016-ban, mint 2015-ben volt. Az 5001 feletti juhartó gazdaságok száma viszont 2-ről 7-re „ugrott”, aminek az az oka, hogy a 10.000 feletti juhászatok is ebbe a kategóriába sorolódtak vissza, s így a legnagyobb méretkategória gyakorlatilag megszűnt.

A 2016-os leltárakat összegzésének eredménye szerint 8 625 juhartó volt az országban, amelyből 6001 gazdaság 100 egyednél kevesebb juhartó tartott, ami a teljes létszám 69,58%-a. A 101 és 300 egyed tartók száma 1 853 volt (21,48%), ami azt jelenti, hogy e két alsó kategóriába tartozott a juhartók 91,06%-a. A 301–500 juhartó tartók aránya 5,34%, az 501–1000 juhartó tartók 2,99%, az 1001–5000 juhartó tartók aránya 0,53 %, és az 5000 feletti juhászatok aránya mindössze 0,08%.

Ez az aránytelődés és elaprózódás azért is elgondolkodtató, mert amíg 10–12 éve 300 anyajuh volt az egy család eltartásához elegendő tenyésztőméret, addig mára az egy család eltar-

tásához szükséges létszám 400–450 egyed teszik ki, egyes becslések szerint ez az érték közelít az 500-hoz. Ez azt jelenti, hogy a hazai juhartók zöme a hobbitartók közé sorolható, és a valódi piacra termelő aránya nem éri el a 9%-ot (mintegy 800 juhászattal)! Természetesen ez nem azt jelenti, hogy a többi juhartó nem a piacon (felvásárláson keresztül) értékesíti a vágóállatait. Sokkal inkább azzal kell számolni, hogy egy-egy kereskedelmi tétel (egy-egy kamion, egy-egy szint a kamionon) egyre több termelő egyre vegyesebb állományából állítható ki.

A kisméretű juhászatok megoszlása

A 0-tól 300 egyedig tartó méretkategóriákban különösen az utóbbi három évben emelkedett meg a létszám (2. táblázat). Szinte természetesen tekinthető az adatok ismeretében, hogy a tartói létszám növekedése a létszám-kategória emelkedésével párhuzamosan csökkent.

A néhány (0–9) juhartó tartók száma gyakorlatilag megduplázódott 2013–2016 között. Ezen időszak alatt a 10–20-, valamint a 21–50 juhartó

tartók száma 500–500-zal lett több. Az 51–100 juhot tartók száma „csak” 240-nel emelkedett. A 101–200 juhot tartók száma 140-nel lett több. A 201–300 közötti kategória – a 2015-ös visszaesés után – megközelítette a 2010-es létszámot.

E kisméretű juhtartó üzemek számának emelkedése minden bizonnyal kapcsolatban van az új támogatási címszavak bevezetésével, amiben a termeléshez kötött és a zöldítéshez kapcsolt támogatásoknak van meghatározó szerepe.

A tartott juhok száma

Ami a teljes ENAR-leltár szerint támogatásra jogosult nőivarú létszámot illeti (1. táblázat), az különös kört írt le az utóbbi 7 évben. A 2016-os évben – a 2011-es százszázalékos csökkenés után fokozatos növekedéssel – ismét elérte a 969 ezer egyedet, több mint 700-zal. Az a tény, hogy sikerült „ledolgozni” a 2011-es létszámzuhanást, önmagában nagyon is pozitívnak tekinthető.

Sajnos ezzel szemben áll a KSH kimutatása, mely szerint a létszámból 2016 decemberében csak 807 ezer volt termelő anyajuh, s az utóbbi három évben eltűnt csaknem 50 ezer anyajuh.

A tartói létszám emelkedésével a 0–100 közötti juhot tartó juhászok közötti éves kor feletti nőivarú juhok száma a vizsgált időszakban mintegy 50 ezerrel emelkedett, és ezzel a kategóriák között a második legnagyobb létszámot érte el. A 101–300-as kategóriában tartják a legtöbb juhot manapság is, és itt mintegy 20 ezerrel emelkedett a létszám. A 301–500-as kategóriában tartott juhok száma a harmadik szinten maradt a vizsgált időszakban, de a létszám mintegy 10 ezer eggyeddel lett kevesebb. Az 501–1000 közötti kategóriában tartott juhok száma a másodikról a negyedik helyre csúszott vissza, és közben több mint 15 ezer egyedet „veszített el”. Az 1001–5000 juhot tartó kategóriából a vizsgált években mintegy 25 ezer tűnt el, de az ötödik hely továbbra sincs veszélyben a rangsor-

ban. Az 5001 feletti kategóriában a 2015–2016 közötti 14.500-as emelkedésnek az az oka, hogy a 10.000 feletti méretkategóriában tartott juhot is ide sorolták, amivel a kép kicsit félrevezető, mert a legnagyobb kategória megszűnt.

A kis juhászokban tartott juhok száma

A 0–300 közötti juhot tartó gazdaságok összes éves kor feletti nőivarú juhainak száma mintegy 60 ezer eggyeddel növekedett a vizsgált időszakban (2. táblázat). A növekedés természetesen nem egyenlően oszlott meg az egyes kategóriákban. A 0–9-es kategóriában mintegy 1.500 volt az emelkedés. A 10–20-as kategóriában ez mintegy 9 ezer, a 21–50-esben 21 ezer, az 51–100 esetében mintegy 15 ezer (az utóbbi kettőben 2015–2016 között több mint 9–9 ezres emelkedés volt). A 101–200-as kategóriában 2015–2016 között mintegy 15 ezer volt a növekmény. A 201–300-as kategóriában 2015–

3/1. táblázat: A juh és kecske ágazatban 2010–2016 között kifizetett támogatások alakulása

Jogcím/Intézkedés megnevezése	Év	Kifizetett támogatás összesen, Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya, %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)						Összesen	
					Üzemméret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)							
					0-50	51-100	101-300	301-500	501-1000	1001-5000		5001-
Anyajuh-támogatás	2010	1 595 391 530	85,95	5915	15,60 32,66 19,12 20,11 9,70 2,80						100	
	2011	1 622 551 357	89,72	5821	15,57 33,44 19,32 20,01 8,70 2,90						100	
	2012	1 031 867 997	83,74	5536	16,63 34,96 19,72 18,11 7,42 3,16						100	
	2013	280 364 412	70,17	4683	25,00 40,00 16,00 11,00 6,00 2,00						100	
	2014	12 875 056	54,28	3850	12,67	13,47	33,09	21,64	16,77	2,38	0,00	100
	2015	18 355 332	75,07	5846	9,03	9,25	33,75	19,17	16,73	10,01	2,06	100
	2016	262 226	0,57	59	2,87	3,62	31,10	36,15	17,45	8,81	8,81	100
Anyajuhtartás de minimis támogatása	2010	1 030 021 429	85,91	5 907	17,63 36,85 21,53 19,24 4,55 0,20						100	
	2011	1 000 693 985	89,64	5823	17,88 38,53 22,28 17,42 3,73 0,16						100	
	2012	1 266 568 437	83,74	5523	21,04 44,18 21,17 11,23 2,23 0,16						100	
	2013	1 302 385 567	84,16	5620	48,45 31,50 12,19 6,31 1,44 0,11						100	
	2014	1 616 409 524	79,91	5703	10,08	12,19	44,28	20,27	10,91	2,18	0,09	100
	2015	2 062 449 590	67,48	5255	9,03	9,25	39,99	22,34	15,49	2,98	0,15	100
	2016	30 284 294	0,56	59	3,35	4,05	38,76	31,26	14,20	8,38	0,00	100
Anyajuhtartás kiegészítő támogatása – 2007-től elválasztott	2010	394 489 680	14,75	1 014	8,53 25,21 21,66 23,13 14,32 7,15						100	
	2011	466 221 918	15,06	977	8,35 25,09 21,31 23,95 14,00 7,30						100	
	2012	357 015 220	12,32	814	7,56 24,06 22,44 24,10 12,43 9,42						100	
	2013	235 322 497	10,42	695	50,00 21,00 10,00 10,00 5,00 4,00						100	
	2014	132 637 884	8,06	572	5,89	9,07	30,17	15,81	20,71	13,20	5,79	100
	2015	736 118 987	9,95	1446	0,26	2,29	11,17	13,16	27,76	32,89	12,47	100
	2016	21 754 285	0,14	13	0,00	1,83	6,57	9,16	0,00	20,82	61,63	100
Kérdőszervezet-átalakítás – Anyajuh	2010	0	0	0	0 0 0 0 0 0						0	
	2011	0	0	0	0 0 0 0 0 0						0	
	2012	?										
	2013	4 006 908 235	61,71	4118	49,00 22,00 12,00 10,00 6,00 1,00						100	
	2014	3 732 632 358	53,33	3833	8,04	8,35	31,43	22,12	18,35	9,81	2,00	100
	2015	3 687 259 997	45,83	3681	7,86	10,78	30,80	21,06	17,92	9,44	2,13	100
	2016	0	0	0	0 0 0 0 0 0						0	

Forrás: MÁK Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Országos Szövetsége adatai (15–21. Időszaki Tájékoztatók) alapján Kukovics Sándor saját számítása

3/ 2. táblázat: A juh- és kecskeágazatban 2010–2016 között kifizetett támogatások alakulása

Jogcím/ Intézkedés megnevezése	Év	Kifizetett támogatás összesen, Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya, %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)							
					Üzemméret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)							
					0–50	51–100	101–300	301–500	501–1000	1001–5000	5001–	Összesen
Agrár- környezet- gazdál- kodás	2010	?	?	?								
	2011	10 465 553 893	31,66	2 934	15,83	26,81	22,45	20,57	11,58	2,75	100	
	2012	10 060 228 091	26,04	2521	17,78	27,23	23,12	15,63	12,81	3,43	100	
	2013	7 572 143 635	25,15	2585	46,65	14,82	13,61	6,81	16,68	1,43	100	
	2014	7 782 706 212	22,12	2253	9,66	10,05	28,99	18,43	15,62	15,58	1,67	100
	2015	3 408 111 422	6,17	718	10,01	15,10	21,58	21,47	10,08	17,79	3,97	100
	2016	2 005 901 126	8,88	766	16,44	10,94	24,85	11,82	17,77	17,56	0,00	100
Natura 2000 (gyep) (ÚMVP)	2010	416 424 886	13,31	1093	24,47	34,32	17,21	21,60	2,11	0,30	100	
	2011	958 106 024	31,66	1597	15,83	26,81	22,45	20,57	11,58	2,75	100	
	2012	711 991 327	14,82	1142	15,52	31,83	22,90	16,67	6,75	6,34	100	
	2013	1 455 053 850	21,23	2245	71,55	13,60	6,57	4,98	1,62	1,68	100	
	2014	928 559 975	18,20	1537	7,80	9,34	28,85	22,03	24,03	6,35	1,62	100
	2015	778 074 164	15,00	1350	8,70	10,12	34,99	20,64	17,43	5,83	2,29	100
	2016	459 318 994	6,54	569	8,44	15,41	17,91	16,38	19,32	16,87	5,63	100
Kedve- zötlen adottságú terület (ÚMVP)	2010	1 147 363 012	21,61	1 799	21,32	31,47	22,60	19,95	3,55	1,13	100	
	2011	1 224 287 845	21,04	1 832	19,88	29,76	22,37	21,18	4,03	2,79	100	
	2012	881 391 850	15,87	1 203	18,36	30,45	24,46	18,12	5,02	3,59	100	
	2013	1 660 048 386	21,32	2 231	72,00	14,00	6,00	5,00	1,00	2,00	100	
	2014	1 076 031 561	17,96	1 553	11,34	9,31	28,43	21,44	23,10	4,96	1,42	100
	2015	975 910 453	15,67	1 441	12,06	12,02	36,78	17,13	16,34	4,19	1,52	100
	2016	441 485 547	5,46	474	8,88	10,41	16,97	17,27	16,60	28,62	1,25	100
top up	2010	584 004 619	0,76	57	9,13	18,90	5,24	56,43	10,29	0,00	100	
	2011	693 880 135	0,74	52	17,48	17,95	5,75	50,50	8,32	0,00	100	
	2012	681 655 182	0,77	53	12,35	20,53	2,87	59,31	1,53	3,40	100	
	2013	713 648 053	1,14	81	18,19	49,03	4,16	25,45	0,12	3,05	100	
	2014	708 817 351	0,83	62	26,74	1,93	34,57	7,28	26,25	0,00	3,13	100
	2015	731 099 535	0,71	59	30,57	1,82	31,49	23,04	13,08	0,00	0,00	100
	2016	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Forrás: MÁK Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Országos Szövetsége adatai (15–21. Időszaki Tájékoztatók) alapján Kukovics Sándor saját számítása

2016 között több mint 8 ezer volt ez emelkedés, de a létszám csaknem kétezerrel maradt el a 2010-es értéktől.

A nyilvántartott kecsketartók száma

Az ENAR rendszerben nyilvántartott kecsketartó gazdaságok száma (1. táblázat) folyamatosan emelkedett a vizsgált években. A 0–100-as méretkategóriába tartozik a kecsketartók nagyon nagy többsége (96,58%). A 101–300-as kategória mindössze 33 üzemet foglalt magába 2016-ban, s a 301–500-s kategória mindössze egy üzemre korlátozódott.

Ami az egyes kis méretkategóriákat jelenti (2. táblázat), minden méretkategória létszáma fokozatosan emelkedett a vizsgált években, A legtöbb kecsketartó a 0–9-es kategóriába tartozik. Ezt követi a 10–20-as, majd a 21–50-es kategória, Közöttük a különbségek néhányszor 10-nél nem nagyobbak. Az 51–100-as kategóriába már csak mintegy harmadannyi kecsketartó sorolható, mint az előzőekbe. A 101–200-as

kategóriába már csak 20–30, a 201–300-as kategóriába pedig mindössze néhány kecsketartó sorolható.

A tartott kecskék száma

Az éven felüli nőivarú kecskék létszáma a nyilvántartásba vett üzemek számával együtt emelkedett (1. táblázat), és a növekedés minden méret kategóriában nyomon követhető, még ha nem is egységes ütemű. Ennek mintegy következménye, hogy a 0–100-as kategóriában tartják a legtöbb kecskét (2016-ban 20.126 egyed, 77,74%). A 101–300-as kategóriába sorolható kecskék száma nem éri el a ötezer egyedet, és a 301–500-as kategóriában mindössze 852 egyedet tartottak 2016-ban.

Természetesen azt meg kell jegyezni, hogy sem a kecsketartók, sem pedig az általuk tartott kecskék létszáma (ENAR) távolról sem éri el a KSH adatainak (34.000 anya) szintjét. Ennek következtében ez a létszám sem jelenti az országban tartott kecskék teljes számát.

Ami az egyes kisebb kecsketartó-kategóriákban lévő kecskék számát illeti (2. táblázat), megállapíthatjuk, hogy ez is folyamatosan emelkedett a létszám – az üzemszámmal is párhuzamosan. A 21–50-es kategória vezető szerepe elvitathatatlan. Második helyen van az 51–100, a harmadikon a 20–50, míg a negyediken a 101–200-as kategória. A kategóriák között mindössze 1–2 ezer egyed a különbség. Az ötödik helyen a 0–9 kecskét tartók száma van, ami erőteljesen emelkedik. A hatodik hely (az üzemméretet tekintve ez szinte természetes) a 201–300-as kategória.

A kifizetett támogatások évenkénti változásai

A vizsgált időszakban jelentős mértékben változtak az egyes támogatási jogcímek, és ennek megfelelően a juh- és kecsketartók részére kifizetett támogatások összege is módosult. Tekintettel arra, hogy a kifizetésekre évi két alkalommal (összel és tavasszal) kerül sor, a kifizetett kérel-

3/3. táblázat: A juh- és kecskeágazatban 2010–2016 között kifizetett támogatások alakulása

Jogcím/ Intézkedés megnevezése	Év	Kifizetett támogatás összesen, Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya, %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)							Összesen
					Üzem méret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)							
					0–50	51–100	101–300	301–500	501–1000	1001–5000	5001–	
Juhok és kecskék elektronikus jelölése	2010	?	?	?								
	2011	?	?	?								
	2012	420 638 418	73,63	9 262	15,30		34,38	20,84	19,88	7,20	2,41	100
	2013	99 774 347	62,10	5 764	49,73		23,66	10,91	8,79	4,89	2,02	100
	2014	467 040	0,34	24	35,23	7,74	19,30	14,19	23,54	0,00	0,00	100
	2015	43 726	0,04	3	0,00	83,96	16,04	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2016	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Anyakecske- tartás de minimis támogatása	2010	37 818 000	48,70	264	63,61		31,99	4,39	0,00	0,00	0,00	100
	2011	38 862 000	55,70	304	74,26		25,74	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2012	42 723 000	56,60	360	74,33		25,67	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2013	46 611 069	62,72	397	78,00		22,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2014	57 102 438	44,23	429	46,13	28,37	25,50	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2015	91 158 286	58,52	516	10,82	63,28	25,9	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2016	43 505 549	18,55	185	55,56	26,76	17,68	0,00	0,00	0,00	0,00	100
Állati tetem ártalmat- lanítása	2010	55 358 643	0,15	35	99,87		0,00	0,00	0,13	0,00	0,00	100
	2011	125 163 751	0,17	102	99,80		0,13	0,00	0,07	0,00	0,00	100
	2012	222 938 483	0,17	130	99,86		0,07	0,00	0,07	0,00	0,00	100
	2013	1 835 286 053	0,26	181	99,98		0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2014	57 102 438	0,01	6	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2015	618 898	0,01	3	0,00	0,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
	2016	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Területalapú támogatás	2010	22 825 692 300	74,76	7 186	22,12		25,10	16,56	21,10	12,87	2,24	100
	2011	12 589 394 547	77,37	6 116	24,07		26,71	19,28	17,28	10,95	1,71	100
	2012	24 485 761 158	77,90	9 990	23,32		27,75	19,63	16,05	10,39	2,86	100
	2013	27 035 713 929	76,89	10 156	52,00		19,00	10,00	8,00	9,00	2,00	100
	2014	29 422 015 954	71,86	10 095	19,68	11,31	25,48	17,19	16,76	8,46	1,12	100
	2015	27 567 458 836	70,06	10 303	22,90	13,61	27,86	15,13	12,05	7,69	0,76	100
	2016	23 711 409 539	63,28	10 527	26,64	13,71	23,36	11,95	12,93	10,42	0,98	100

Forrás: MÁK Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Országos Szövetsége adatai [15–21. Időszaki Tájékoztatók] alapján Kukovics Sándor saját számítása

mek „összecsúszhatnak”, és egy évben egyszerre több kérelem kifizetésére is sor kerülhet, mint amennyi tartó az egyes méretkategóriákban az időszakban van. Sőt, a különböző évek (2010–2013; 2014; 2015–2016) kifizetései olyan időszakra is átcúszhatnak, amikor egyes intézkedések már nincsenek hatályban, de a jogosultság kifizetésére valamilyen okból (ellenőrzés, hiánypótlás, kifizetési csúszás) egy másik időszakban kerül sor.

A jelen elemzésben nem foglalkozunk az egyes támogatási jogcímekek keretében gazdaságonként vagy állategyedenként elnyerhető támogatások mértékével, kizárólag a már kifizetett támogatások összegeinek megoszlását teszünk vizsgálat tárgyává.

Figyelembe véve, hogy az utóbbi három évben jelentős mértékben megnőtt a kisebb üzemi kategóriába sorolt termelők száma, az elmúlt években elvégzett vizsgálatokban alkalmazott kategorizálást (0–100; 101–300; 301–500, 501–

1000; 1001–5000; 5001–) a 2014–2015–2016 évekre kicsit módosítottuk. Miután a 0–100 kategóriában következett be a legnagyobb létszámváltozás, ezt a kategóriát ebben a három évben két részre (0–50 és 51–100) bontottuk az elemzésben.

Az elemzés első része lehetőséget ad a vizsgált időszak kifizetései változásainak vizsgálatára. Az előző időszakban indult, de 2016-ban kifizetett jogcímekek mellett külön bemutatjuk a csak 2016-ban hatályban lévő kifizetések összegeit és megoszlásait.

Az egyes jogcímekekre kifizetett teljes támogatási összeg mellett bemutatjuk azt az arányt is, amely a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség szerint az adott évben nyilvántartott létszám és az MVH, illetőleg a MÁK MVH által a kifizetésekben nyilvántartott üzemek számának viszonyát jelenti (igénybe vevő gazdaságok aránya).

Ez nem minden esetben a valódi igénylést tükrözi vissza, bár jól tudjuk, hogy a kiadott

támogatási jogosultságot igazoló okiratokban jelzett létszám és a valódi nőivarú létszám között országos szinten évente 3–7% különbség is lehet. A támogatást igénylő gazdaságok és a meglévő összes juh-/kecsketartó gazdaság (ENAR nyilvántartás) közötti eltérés éves szinten 12–17%, amely különbség megyénként akár 50% különbséget is elérhet.

Tekintettel arra, hogy 2016-ban „nagyot ugrott” a 0–100 közötti gazdaságok száma, az elemzés záró szakaszában a kifizetett támogatásokat a következő kis kategóriákban is megvizsgáltuk: 0–10, 11–20; 21–30, 31–40; 41–50; 51.60, 61–70, 71–80; 81–90, 91–100.

A 2016-ra is áthúzódó támogatás-kifizetések

Az anyajuh-támogatás

A 2010-ben már hatályban lévő támogatási jogcíme kifizetett összeg nagysága folyamatosan csökkent az elmúlt években (3/1. táblázat). Az

3/4. táblázat: A juh- és kecskeágazatban 2010–2016 között kifizetett támogatások alakulása

Jogcím/ Intézkedés megnevezése	Év	Kifizetett támogatás összesen, Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya, %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)							Összesen
					Üzemméret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)							
					0-50	51-100	101-300	301-500	501-1000	1001-5000	5001-	
Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP)	2010	2 101 825 741	1,4	209	13,89	32,51	9,58	33,10	10,91	0,00	100	
	2011	?	?	?	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	2012	?	?	?	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	2013	3 169 869 551	1,94	170	17,33	22,69	36,59	16,85	6,45	0,09	100	
	2014	6 359 279 782	5,06	495	11,91	10,71	15,90	13,02	29,79	8,76	9,90	100
	2015	4 666 398 829	3,12	390	19,27	12,87	14,24	29,84	12,13	11,46	0,19	100
	2016	1 200 000	0,01	1	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	100
Egyéb juhtartók részére kifizetett összegek	2010	4 751 289 039	37,69	5 344	23,12	21,20	13,84	25,87	14,31	1,67	100	
	2011	5 733 536 451	46,64	7 048	26,54	24,70	21,10	16,60	10,36	0,71	100	
	2012	5 835 604 002	51,02	6 646	24,28	26,60	21,37	17,77	8,13	1,83	100	
	2013	5 809 621 969	32,06	4 603	29,00	31,00	17,00	15,00	6,00	2,00	100	
	2014	8 933 576 682	65,21	11 413	14,62	11,89	27,18	17,79	18,69	8,90	0,93	100
	2015	17 535 760 141	75,42	21 627	16,22	12,78	29,37	19,38	13,73	7,13	1,38	100
	2016	10 858 912 491	60,52	13 699	16,13	13,58	26,44	18,07	13,16	11,99	0,63	100

Forrás: MÁK Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Országos Szövetsége adatai (15–21. Időszaki Tájékoztatók) alapján Kukovics Sándor saját számítása

3/5. táblázat: A juh- és kecskeágazatban 2016-ban kifizetett új támogatások alakulása

Jogcím/ Intézkedés megnevezése	Kifizetett támogatás összesen, Ft	Igénybe vevő gazdaságok aránya, %	A kifizetett kérelmek száma	A kifizetett támogatási összegek megoszlása kategória szerint (%)							Összesen
				Üzemméret (anyajuh vagy kecske/gazdaság)							
				0-50	51-100	101-300	301-500	501-1000	1001-5000	5001-	
Átmeneti nemzeti anyajuh-tartás támogatása	17 942 675	73,23	11 437	9,23	9,16	30,10	16,87	18,08	13,29	3,27	100
Fiatall mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás	427 844 485	5,47	708	35,27	16,22	35,50	9,96	2,05	1,32	0,00	100
Kiegészítő anyajuh-tartás de minimis	3 163 927	0,08	7	0,00	0,00	14,29	62,18	23,53	0,00	0,00	100
Kisgazda támogatás	49 120 913	1,57	220	86,51	8,85	4,64	0,00	0,00	0,00	0,00	100
Termeléshez kötött anyajuh-tartás támogatása	6 339 129 742	72,01	11 240	8,27	8,76	30,05	17,19	18,43	13,89	3,40	100
VP-M10 Génmegőrzés-állat (ÚMVP)	15 576 232	0,06	6	13,70	0,00	86,30	0,00	0,00	0,00	0,00	100
VP-M10 Őshonos állatfaj-ták támogatás (ÚMVP)	252 510 071	0,53	49	3,09	0,88	36,41	3,65	4,24	48,59	3,13	100
VP-M10.1.1-Agrár-környezetgazdálkodás	2 005 901 126	8,88	76	16,44	10,94	24,85	11,82	17,77	17,56	0,00	100
VP-M11.1.1-Ökológiai áttérés	149 551 503	0,89	77	18,35	17,08	30,39	4,39	19,18	10,61	0,00	100
VP-M11.2.1-Ökológiai fenntartás	76 784 396	0,36	51	44,53	13,70	31,59	1,34	2,48	6,35	0,00	100
Zöldítéstámogatás	16 093 585 636	63,32	9 901	23,37	12,66	22,31	15,30	12,53	13,19	0,65	100

Forrás: MÁK Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal-, valamint a Magyar Juh- és Kecskenyésztők Országos Szövetsége adatai (15–21. Időszaki Tájékoztatók) alapján Kukovics Sándor saját számítása

igénybe vevő gazdaságok aránya 2016-ra alig több mint fél százalékra, az igénylések száma pedig mindössze 59-re zsugorodott. Kivételt képez a 2015-ös év, amikor a kifizetett összeg emelkedett, és az igénybe vevő gazdaságok aránya és az igénylések száma is érzékelhető mértékben megnövekedett.

Az elmúlt években az e jogcím szerint kifizetett támogatások legnagyobb arányban a 101–300-as kategóriába jutottak el, és a második helyen a 0–100 és a 301–500-as kategória felváltva szerepelt. A megnövekedett 100 alatti létszámot tartó juhászok közül az 50 felettieknek kifizetett támogatás összege bizonyult arányában is na-

gyobbnak, igaz, a két kategória közötti különbség egy százalékon belül volt. A többi kategóriában kifizetett összeg aránya – az üzemszám csökkenésével párhuzamosan – fokozatosan csökkent. Az adatokból jól látszik, hogy döntő hányadban a 301–500 és a 101–300-as kategóriákba tartozók kifizetési húzódtak át 2016-ra.

4/1 táblázat: A 0–50 juhot/kecskét tartó gazdálkodók támogatásának me

Jogcím/Intézkedés	Üzem								
	0–10			11–20			21–30		
	Kategoriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege (Ft)	Kategoriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege (Ft)	Kategoriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege (Ft)
Anyajuh-támogatás	0	0	0	6	7	2515	2	2	1155
Anyajuh tartás de minimis támogatása	0	0	0	6	7	335 000	2	2	165 000
Anyajuh tartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Anyakecsketartás de minimis támogatása	26	26	1 393 000	54	54	5 971 000	37	37	6 825 000
Átmeneti nemzeti anyajuh tartási támogatás	214	368	52 458	916	1617	349 982	666	1 185	402 414
Fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	16	23	9 427 039	65	94	52 855 808	48	74	31 673 037
Kiegészítő anyajuh tartás de minimis	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kisgazda-támogatás igénylése	9	12	1 804 433	58	100	19 421 042	36	61	15 223 734
Termeléshez kötött anyajuh tartás támogatása	210	367	15 383 392	872	1554	103 005 141	634	1144	123 534 613
Területalapú támogatás	165	321	454 702 343	643	1223	1 811 034 543	515	988	1 438 761 088
VP-Mo4 Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP)	0	0	0	0	0	0	1	1	1 200 000
VP-Mio AKG (ÚMVP)	0	0	0	0	0	0	4	5	7 628 349
VP-Mio Génmegőrzés-állat (ÚMVP)	0	0	0	2	3	2 133 592	0	0	0
VP-Mio Óshonos állatfajták támogatása (ÚMVP)	1	1	126 392	5	6	4 847 133	2	2	334 307
VP-Mio.1.1-Agrár-környezetgazdálkodás	16	16	45 424 444	39	39	105 572 334	40	40	75 711 217
VP-M11.1.1-Ökológiai áttérés	2	2	2 264 993	6	6	16 505 424	5	5	1 767 408
VP-M11.2.1-Ökológiai fenntartás	3	3	3 418 677	3	3	10 900 529	5	5	10 292 431
VP-M12 Natura 2000 (ÚMVP)	6	6	2 333 247	27	27	5 778 847	31	31	15 302 696
VP-M13 Kedvezőtlen adottságú területek (ÚMVP)	4	4	5 154 676	25	25	9 853 153	25	25	15 261 311
Zöldítéstámogatás igénylése	166	296	263 007 363	639	1149	1 049 660 152	515	913	872 360 309
Egyéb kifizetések	138	391	152 735 157	523	1295	405 592 382	430	1151	565 202 528
ÖSSZESEN:	217	1836	957 227 614	919	7209	3 603 818 577	668	5671	3 181 646 597

Forrás: Magyar Államkincstár Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

4/2. táblázat: Az 51–100 juhot/kecskét tartó gazdálkodók támogatásának me

Jogcím/Intézkedés	Üzem								
	51–60			61–70			71–80		
	Kategoriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege (Ft)	Kategoriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege (Ft)	Kategoriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege (Ft)
Anyajuh-támogatás	0	0	0	0	0	0	3	3	4 515
Anyajuh tartás de minimis támogatása	0	0	0	0	0	0	3	3	645 000
Anyajuh tartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	1	1	127 995	1	1	82 110	0	0	0
Anyakecsketartás de minimis támogatása	8	8	3 199 000	5	5	2 303 000	2	2	1 085 000
Átmeneti nemzeti anyajuh tartási támogatás	278	496	331 246	242	440	328 008	217	384	331 016
Fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	16	25	7 469 754	20	29	12 277 543	24	36	22 432 279
Kiegészítő anyajuh tartás de minimis	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kisgazda-támogatás igénylése	5	9	2 279 320	5	6	1 464 953	0	0	0
Termeléshez kötött anyajuh tartás támogatása	272	486	108 795 268	239	435	110 270 501	217	384	111 002 303
Területalapú támogatás	234	446	762 230 247	217	421	654 859 716	191	376	774 999 757
VP-Mo4 Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VP-Mio AKG (ÚMVP)	2	2	2 857 562	3	4	7 732 685	1	1	2 644 753
VP-Mio Génmegőrzés-állat (ÚMVP)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VP-Mio Óshonos állatfajták támogatása (ÚMVP)	0	0	0	1	1	379 176	1	1	312 504
VP-Mio.1.1-Agrár-környezetgazdálkodás	24	24	65 462 957	21	21	25 480 476	24	24	47 788 313
VP-M11.1.1-Ökológiai áttérés	3	3	985 910	2	2	1 291 357	6	6	20 527 789
VP-M11.2.1-Ökológiai fenntartás	1	1	9 343 148	0	0	0	2	2	478 641
VP-M12 Natura 2000 (ÚMVP)	25	25	16 561 053	22	22	7 298 310	13	13	8 581 212
VP-M13 Kedvezőtlen adottságú területek (ÚMVP)	25	25	13 642 138	14	14	3 058 554	10	10	6 792 407
Zöldítéstámogatás igénylése	234	426	453 654 301	216	388	347 258 358	192	355	532 517 792
Egyéb kifizetések	209	542	159 100 628	205	554	347 618 564	190	484	235 694 464
ÖSSZESEN:	278	2519	1 606 040 527	242	2343	1 521 703 311	218	2084	1 765 837 745

Forrás: Magyar Államkincstár Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal

Kifizetés megoszlása 2016-ban								
Méret								
31-40			41-50			Összesen		
Kategóriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege [Ft]	Kategóriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege [Ft]	Kategóriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege [Ft]
2	2	1176	3	3	2667	13	14	7513
1	1	135 000	3	3	380 995	12	13	1 015 995
0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	25	6 335 000	11	11	3 647 000	153	153	24 471 000
448	808	359 169	491	894	491 145	2735	4 872	1 655 168
38	62	26 197 684	37	55	30 733 089	204	308	150 886 657
0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	18	4 974 387	3	4	1 073 141	119	195	42 496 737
438	791	115 482 651	489	881	167 149 817	2643	4737	524 555 614
358	682	1 285 908 382	414	790	1 327 162 373	2095	4004	6 317 568 729
0	0	0	0	0	0	1	1	1 200 000
0	0	0	1	1	2 644 753	5	6	10 273 102
0	0	0	0	0	0	2	3	2 133 592
0	0	0	2	2	2 491 537	10	11	7 799 369
28	28	62 923 742	29	29	40 225 414	152	152	329 857 151
4	4	4 783 572	3	3	2 124 843	20	20	27 446 240
3	3	3 421 329	1	1	6 161 297	15	15	34 194 263
27	27	6 810 801	28	28	8 554 014	119	119	38 779 605
13	13	2 080 198	20	20	6 843 739	87	87	39 193 077
356	638	754 433 729	414	747	821 571 254	2090	3743	3 761 032 807
294	785	248 929 591	365	990	378 845 243	1750	4612	1 751 304 901
450	3887	2 522 776 411	491	4462	2 800 102 321	2745	23 065	13 065 571 520

Kifizetés megoszlása 2016-ban								
Méret								
81-90			91-100			Összesen		
Kategóriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege [Ft]	Kategóriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege [Ft]	Kategóriában szereplő üzemek száma (db)	Kifizetett kérelmek száma (db)	Kifizetett támogatás összege [Ft]
0	0	0	1	2	4 982	4	5	9497
0	0	0	1	2	583 000	4	5	1 228 000
1	2	187 830	0	0	0	3	4	397 935
6	6	3 675 000	2	2	1 379 000	23	23	11 641 000
134	241	212 657	225	402	440 007	1096	1963	1 642 934
11	15	11 747 723	18	25	15 458 245	89	130	69 385 544
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	2	602 964	11	17	4 347 237
134	241	74 949 537	224	397	150 135 011	1086	1943	555 152 620
126	247	401 113 833	204	390	657 990 188	972	1880	3 251 193 741
0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	1	1	1 185 743	7	8	14 420 743
0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	1	540 326	2	4	998 005	5	7	2 230 011
15	15	36 683 675	24	24	44 157 883	108	108	219 573 304
1	1	1 891 749	1	1	849 167	13	13	25 545 972
1	1	697 134	0	0	0	4	4	10 518 923
11	11	7 101 681	23	23	31 236 356	94	94	70 778 612
10	10	2 718 608	20	20	19 730 041	79	79	45 941 748
127	238	237 671 825	202	370	466 007 235	971	1777	2 037 109 511
129	327	101 654 024	223	497	630 327 410	956	2404	1 474 395 090
135	1356	880 845 602	225	2162	2 021 085 237	1098	10 464	7 795 512 422

Az anyajuh tartás de minimis támogatása

Ez a jogcím is az úgynevezett „kifutó” kategóriába sorolható, mert bár a kifizetett támogatás nagysága több mint 400 millió Ft-tal emelkedett 2015-ben, de a 2016-ra maradt kifizetések összege és aránya minimálisra zuhant vissza (3/1 táblázat).

Az e jogcím alatt kifizetett támogatási összegből a 2013-as évet kivéve (ahol a 0-100-as kategóriában kifizetett támogatás aránya messze a legnagyobbra emelkedett) a 301-500-as kategória jutott arányaiban a legnagyobb támogatási összeghez. A többi kategóriában lévő gazdaságok fokozatosan kisebb arányban részesültek e támogatásból.

E támogatási jogcím esetében is érvényesült az előző esetben megfigyelt jelenség, hogy az 50-100 közötti juhot tartók nagyobb arányban részesültek a kifizetésből, mint a 0-50 közötti kategóriába tartozók. A kettő közötti különbség egyik esetben sem volt kirívóan nagy, de az utóbbi három évben e két kategóriában kifizetett támogatás aránya a töredékére zsugorodott. Ez természetesen összefüggésben van/lehet azal a ténnyel is, hogy az e kategóriákba tartozó gazdaságok „járandóságának” kifizetése kevésbé csúszott át a következő évekre, mint a nagyobb kategóriákba tartozó juhtartók esetében megfigyelhető volt.

Az anyajuh tartás kiegészítő támogatása - 2007-től elválasztott

Az e támogatási jogcímre kifizetett összeg is fokozatosan zsugorodott 2011-től, és 2016-ban már csak alig több mint 21 millió Ft „jutott” a gazdálkodóknak. Ez is kifutó támogatási jogcím, amelynek kifizetéséből mindössze 59 igénylés kielégítésére került sor 2016-ban. A kifizetett támogatási összeg mennyiségének csökkenésével párhuzamosan az ezt igénybe vevő juhtartók aránya is folyamatosan lefelé hajló trendet követett (3/1. táblázat).

Az előző jogcímnél tapasztalt igénybe vételi arány itt is érvényesült, 2013-ban a teljes összeg messze a legnagyobb hányadban a 0-100-as kategóriára jutott (50%), míg a többi évben a 101-300-as kategória jutott a legtöbb támogatási forráshoz. A második és a harmadik helyen a 301-500 és a 0-100 kategóriák voltak évente változó sorrenddel. A többi méretkategória részvétele e jogcím kifizetéseiben fokozatosan csökkent.

A 0-50 és az 51-100-as kategóriák egyre kisebb arányban részesültek a forrásból a 2014-2016 években. A kifizetések közül való részesedés aránya azonban valamelyest változott. Itt is érvényesült az a tendencia, hogy a nagyobb kategóriákban lévő gazdaságok később jutottak hozzá a támogatáshoz. Így 2015-ben az 1001-5000 és az 501-1000 kategóriákba tartozó gazdaságoknak kifizetett összeg aránya dominált. A 2016-ra maradt kifizetésekben az 5001-feletti gazdaságok részvétele volt a meghatározó 60% feletti aránnyal.

Kérező-szerkezetátalakítási támogatás

E támogatási jogcím bevezetésére 2012-ben került sor, de a kifizetések valójában 2013–2015 között történtek meg, és 2016-ra nem húzódtott át egyetlen kifizetés sem (3/1. táblázat). A jogcím átmeneti időszakra szolt, és a megelőző időszakban bekövetkezett megtakarítás adott lehetőséget ennek kifizetésére. E jogcímtől sokkal nagyobb hatást reméltek a létszám növekedésében, mint ami a juhászatban bekövetkezett (ellentétben a húsmarhaágazattal, ahol az e támogatási jogcím keretében kapható támogatás a többszörösére emelte a létszámot). A három kifizetési évben nemcsak a kifizetett összeg nagysága, hanem az igénybe vevő gazdaságok aránya és a kifizetett igénylések száma is fokozatosan csökkent.

Az e támogatási jogcímen kifizetett támogatásban 2013-ban messze a 0–100 közötti kategória részaránya volt a meghatározó (49%), míg a következő két évben a 101–300 és a 301–500 kategóriák második és harmadik helyre csúszott vissza 2014-ben, de 2015-ben a sorrendben a harmadik helyre emelkedett vissza. Ami a 0–50 és az 51–100 kategóriákat illeti, itt is tapasztalható volt a folyamatos csökkenés az évek során, valamint az, hogy az 51–100-as kategóriában lévő gazdaságok részvételi aránya – különösen 2015-ben – meghaladta az előbbi értékeit.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás

Ez a támogatási jogcím is az eredeti öt éves időszak utánra csúszott kifizetésekkel szolgált a hatodik évben (3/2. táblázat). Ez a támogatási forma is hatalmas segítséget jelentett a juhtartóknak, de az igénybe vevő gazdaságok aránya a kezdeti (2011) 31%-ról sajnos folyamatosan lemorzsolódott, és 2016-ban már csak a gazdaságok 6,54%-a jutott hozzá a megítélt támogatás összegéhez. A kifizetett kérelmek száma a kifizetett összeggel szemben kisebb mértékben csökkent (500 db) 2011 és 2014 között, majd nagyot zuhanva egyharmadára esett vissza 2015-ben, és kis mértékben emelkedett 2016-ban.

A kifizetések üzeméret-kategóriák közötti megoszlásában e támogatási jogcím esetében is megfigyeltük a 0–100 juhot tartók kivételesen nagy arányát (46,65%). A többi évben a 101–300 juhot tartók részesültek legnagyobb hányadban e támogatási forrásból. A 2015. és 2016. évben ismét a 0–100 juhot tartók kerültek az első helyre a kifizetések arányát tekintve. A 0–50 és 51–100-as kategóriák közötti különbség, amely 2015-ig inkább az utóbbi 5%-os előnyt mutatott, 2016-ban megfordult. és a kisebb kategória került 5%-os előnybe a kifizetésekhez való hozzájutásban.

Natura 2000 (gyep) (ÚMVP)

Ez a támogatási jogcím is az előző gazdasági ciklusban indult (3/2. táblázat), de kifizetései

még 2016-ban is jelentős összeget jelentettek a juhtartó gazdaságoknak. Az évente kifizetett összegek nagysága, aokat igénybe vevő gazdaságok aránya és a kifizetett igénylések száma egyaránt erős évenkénti eltéréseket mutatott. Itt is megfigyelhető volt a 2013. év kivételes helyzete mindhárom előbbi mutatóban, sőt, a 0–100 juhot tartó gazdaságok e támogatási forrásból való részesedése is ebben az évben volt messze a legmagasabb (71,55%). Az előbbi mutatókból a kifizetett összeg csak 60%-ra esett vissza 2016-ban 2015-höz képest, ugyanakkor az igénybe vevő gazdaságok aránya és a kifizetett igénylések száma a harmadára, illetve alig a felére zuhant.

A 0–100 kategóriában kifizetett támogatási összeg aránya 2016-ban ismét az első helyre került. A többi vizsgált évben a 101–300-as kategória részaránya volt a legnagyobb, de a többi kategóriában kifizetett támogatási összegek arányai évente eltérő szintűek voltak.

Kedvezőtlen adottságú területek (ÚMVP)

Ez a támogatási jogcím is meghatározóan az előző években játszott fontos szerepet a juhtartók támogatásában (3/2. táblázat), és az ennek keretében kifizetett támogatás összege elég sajtóságos görbét írt le. Előbb 2012-ben az előző évhez képest kétharmadára esett vissza, majd 2013-ban a duplájára nőtt, és azt követően fokozatosan csökkenő trendet követett, és 2016-ra alig több mint a 2013-as érték egynegyedére zsugorodott.

Az előbbi változás jól nyomon követhető az ezt a jogcímet igénybe vevő juhtartók arányában és a kifizetett igénylések számában egyaránt. A 2013-as év az egyes méretkategóriák részesedéseit tekintve ugyancsak a 0–100 juhot tartók részesedési túlsúlyát (72%) mutatta. A többi évben a 101–300-as kategória első helyét csak 2016-ban vette át az 1001–5000 juhot tartók csoportja, és ekkor a 0–100-as kategória volt a sorrendben második helyen. Az utóbbi kategóriát ketté véve azt az érdekes jelenséget figyelhetjük meg, hogy amíg 2014–2015-ben a 0–50-es kategória, míg 2016-ban az 51–100-as kategória jutott arányaiban több támogatási forrásból ezen jogcímen belül.

Top up

Ez a támogatási jogcím az EU-csatlakozásunk évétől hatályban volt (3/2. táblázat), és ezt 2016-ban a kifizetéseket tekintve is végleg kivették. A vizsgált éveket tekintve évente ötven körüli igénylés kifizetésére került sor, ami 2013-ban 80 fölé emelkedett ugyan, de 2015-re 59 db-ra csökkent. Ezt a támogatási formát ennek következtében a juhtartók elenyésző hányada vette igénybe. A kifizetett támogatási összeg 2010–2013 között mintegy 40%-kal emelkedett, majd az enyhe 2014-es csökkenést érzékelhetően meghaladó emelkedésre került sor 2015-ben.

E támogatási jogcímet az első három évben

alapvetően az 501–1000 juhot tartó üzemek „hasznosították” (50% feletti aránnyal), majd 2013-ban és 2014-ben a 101–300-as kategóriába tartozóknak kifizetett támogatás aránya került az első helyre (49%), és az előbbi kategória a második helyre csúszott. Az arányokat tekintve a 0–50 kategória kifizetési aránya 2014-ben és 2015-ben nagymértékben megnőtt. E növekmény az első évben a 0–100-as kategóriát a második, 2015-ben pedig az első helyre segítette.

Juhok és kecskék elektronikus jelölése

Ez támogatási jogcím kifizetésére az eredeti elképzelést követő második évtől (2012) került sor. A kifizetések mennyisége és aránya, valamint a kifizetett igénylések száma nagyon fel-futott 2013-ban, majd mindössze 3 kifizetett igénylésre és az azokhoz tartozó támogatási összegre zuhant vissza 2015-ben. Tekintettel arra, hogy eleve átmeneti és fokozatosan csökkenő támogatásról volt szó a jogcím keretében, a folyamat teljes egészében érthető (3/3. táblázat).

A kifizetés aránya az első évben a 101–300-as kategóriában volt a legnagyobb, s a vezető szerepet 2013-ban a 0–100-as kategória vette át (49,73%). Érdekes módon a 2014-ben a 0–50, míg 2015-ben az 51–100-as kategóriának jutott a vezető szerep. A többi kategória, a fentieknek megfelelően, lényegesen kisebb arányban részesült e támogatási jogcím keretéből.

Anyakecsketartás de minimis támogatása

Az anyakecsketartás támogatásának bevezetésére irányuló több éves erőfeszítéseink eredményeként ez a támogatási jogcím 2006-ban indult, és az utóbbi évek jelentős támogatásiösszegemelésének következtében kezdett érdemi hatással lenni arra, hogy egyre több tartó és általuk tartott állat került bele az ENAR rendszerbe (3/3. táblázat).

A fentiek miatt az e jogcím keretében kifizetett támogatás teljes összege fokozatosan emelkedett 2015-ig, majd a kifizetések összege a felére esett vissza 2016-ban. Érdekes módon az e támogatási jogcímet igénybe vevő gazdaságok aránya jelentős éves hullámzást követett, amelyből a 2013. év kiemelkedett. Ezzel párhuzamosan viszont a kifizetett igénylések száma 2015-ig folyamatosan emelkedett, és 2016-ban alig több mint egyharmadára esett vissza.

E támogatási forrás döntő hányadát a 0–100 közötti kategóriába tartozó gazdaságok kapták minden vizsgált évben. Az utóbbi három évben kettéválasztott kategórián belül érdekes változást figyelhetünk meg: 2014-ben és 2016-ban a 0–50, míg 2015-ben az 51–100-as kategória részaránya volt a legmagasabb. Ennek – és a nagyobb kategóriákba sorolható tartók alacsony számának – következtében más kategóriák részesedése korlátozott volt.

Állati tetemek és hulladék megsemmisítése

Ez tipikusan az a támogatási jogcím, amelyet csak a juhtartók elenyésző hányada vett igénybe, és az igénylések száma 2013-ban volt a legmagasabb (181 db), majd a következő években az érték néhány darabra zuhant (3/3. táblázat). A lassan emelkedő támogatási összeg 2013-ban több mint nyolcszorosára ugrott, majd 2015-re a töredékére esett vissza. E támogatási jogcímet gyakorlatilag az első négy évben csaknem 100%-ban a 0–100 juhot tartók vették igénybe. Az utolsó két évben kifizetett néhány igénylés 100%-ban a 101–300-as kategóriához tartozott.

Területalapú támogatás

Ez az a támogatási forma, amelyből a legtöbb forráshoz jutottak a juhtartók (3/3. táblázat), és amely leginkább befolyásolta gazdaságaik fenn- és megmaradását, de valójában semmi köze nem volt az állattartáshoz. Ezzel együtt az egyes üzemméret-kategóriák felhasználásában (arányában) jelentős eltérések voltak.

Az e támogatási jogcím keretében kifizetett összeg alig több mint felére esett vissza 2011-ben, majd fokozatosan csaknem duplájára ugrott vissza 2012-ben, folyamatosan emelkedett 2014-ig, majd a 2012-es szint alá csökkent vissza 2016-ra. A juhtartó gazdaságok 70% feletti arányban „részesültek” e támogatásból, bár ez az arány 2016-ra 63%-ra csökkent. A kifizetett igénylések száma jelentősen zuhant 2011-ben, majd – a 2014-es kisebb megtorpanástól eltekintve – fokozatosan emelkedett 2016-ig bezárólag.

Az első három vizsgált évben a 101–300-as kategóriába tartozó juhászatok részesedése volt a legmagasabb, ami alaposat változott 2013-tól (52.00%), amikor a 0–100-as kategória gazdaságainak jutott nagyobb szelet a „tortából”, jöllehet, a következő években a vezető szerep egy kicsit meggyengült, és a második hely a 101–300-as kategóriához tartozott.

A 0–100-as kategóriát ketté véve azt tapasztaltuk, hogy a 0–50-es kategória önmagában is a második helyen volt a kifizetések arányát tekintve, a 101–300-as kategóriát követően, és az 51–100-as kategória az előbbtől lényegesen kisebb arányban részesült e forrásból.

Állattartó telepek korszerűsítése (ÚMVP)

Ez a támogatási jogcím sem azonos a most hatályban lévő juh- és kecskétámogatási ÁTK rendelettel (3/4. táblázat), amely jogcímre benyújtott pályázatok elbírálása még 2017 májusában is folyamatban van. Az előző hét évből csak az elsőben és a 2013–2016 közötti kifizetések alapján még folyamatban lévőknek tekintett támogatási jogcím keretében a meglévő juh-

szatok elenyésző hányada nyújtott be támogatási igénylést. Ennek megfelelően mindössze néhány száz igénylés kifizetésére került sor a megjelölt években, s az esetek nagy számában nem a juhászati, hanem az egyéb célú telep-korszerűsítés megvalósításában vettek részt az e támogatási forrást igénybe vevők. A jogcím nem tartalmazott még fajhoz kapcsolódó elkülönítést, így az a juhászat is nyilvántarthatóvá válhatott, amely húsmarha-, vagy egyéb telep-korszerűsítést hajtott végre. Ennek megfelelően ezek az adatok csak korlátozottan tekinthetők érvényesnek a kiskérdődző ágazatra.

E támogatási jogcím elemzésében az utóbbi három évet (2013–2015) érdemes értékelni, mert 2016-ban csak egyetlen egy igénylés kifizetésére került sor. A 2013-ban indult kifizetések összege csaknem megkétszereződött 2014-ben és a harmadával csökkent 2015-ben.

Amíg e forrás hasznosításában 2013-ban a 301–500 egyed tartók voltak az első helyen, és azt a 101–300, valamint a 0–100 kategória követte a sorban, addig a következő években egyértelműen az utóbbi kategóriába tartozók kerültek első helyre a következő években. 2014-ben az 501–1000-es, és 2015-ben pedig a 301–500-as kategóriába sorolt üzemek kapták meg a legtöbb támogatást. Sőt, kettészedve a 0–100-as kategóriát, a 0–50-es kategória önmagában is a második legtöbb támogatáshoz jutott.

Egyéb juhtartók részére kifizetett támogatások

Ez a csoport minden olyan támogatási címszót magába foglal az előbbieken felül, amelyekből olyan gazdaság kapott támogatási forrást, ahol

juhot is tartottak, de a támogatás másról szólt (3/4. táblázat).

Az e jogcím csoport keretében kifizetett támogatások összege fokozatosan emelkedett 2014-ig, csaknem a kétszeresére ugrott 2015-ben, majd kevesebb, mint a 60%-ára esett vissza 2016-ban, ami meglehetősen eklektikus mozgást mutat. E jogcímcsoport valamilyen kifizetése jelentős éves hullámmal érintette a juhtartó gazdaságok 32–75%-át. A kifizetett kérelmek száma a 2010-ben, 2012-ben és 2013-ban lényegesen elmaradt a juhtartó gazdaságok számától, míg a többi évben meghaladta azt. Az

utóbbiak közül külön is kiemelendő a 2015. év, amikor csaknem 100%-kal emelkedett annak száma a 2014-es adathoz képest. Igaz, 2016-ban az ugrást mintegy 40%-os zuhanás követte.

A vizsgált időszak első két évében a legtöbb ilyen forrást a 0–100-as kategóriába tartozó üzemek vették igénybe, és a 101–300-as kategória foglalta el a második helyet a rangsorban. A következő 4 évben a fenti két kategória helyet cserélt a rangsorban, s 2016-ban ismét a 0–100-as kategória gazdaságai jutottak több támogatási forráshoz, arányaikat tekintve. A fentiek következtében a nagyobb kategóriába tartozó üzemek arányaiban kevesebb támogatásban részesültek.

Kettészedve a 0–100-as kategóriát, a 0–50-es kategóriába tartozók minden évben több támogatáshoz jutottak, mint az 51–100-as kategória üzei. A kettő közötti különbség minden vizsgált évben 3% körüli volt.

A 2016-os év fentiekől eltérő támogatásai

E támogatási jogcímek között van kettő, amely még az ÚMVP keretében indult el, de 2016-ban

még kifizették az ezekhez kapcsolódó kérelmeket. A többi jogcím esetében a termelők 2016-ban jutottak először támogatási forráshoz (3/5. táblázat).

Átmeneti nemzeti anyajuh-tartási támogatás

Az e jogcím alatt kifizetett támogatás összege nem túl magas, mégis, az igénybe vevő juhtartók több mint 73%-a érintett ebben, és a kifizetett kérelmek száma sokkal magasabb, mint a juhtartók száma. E forrás legnagyobb haszonélvezője a 101–300-as kategória volt (30,1%), és a többi kategória lényegesen elmaradt ettől a szintől. A két 100 alatti kategória között alig volt érdemi különbség.

Fiatl mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás

E jogcím keretében 708 kérelmet fizettek ki, de ez a juhtartók alig több mint 5%-át érintette –, igaz, a teljes támogatási összeg sokszorosa volt az előbbinek. E támogatás két legnagyobb haszonélvezője a 101–300 és a 0–50 kategória volt, kis különbséggel, és ezek ketten lefedték a teljes támogatási keret több mint 70%-át. Mellettük az 51–100-as kategóriába tartozók jutottak még jelentős hányadhoz. A többi kategória részesedése nagyon korlátozott volt.

Kiegészítő anyajuh-tartás de minimis támogatása

E jogcím keretében mindössze 7 igénylés kifizetésére került sor, amelyek a támogatásból való részesedést tekintve a következők voltak: 301–500 (62,18%); 501–1000 (23,51%) és 101–300 (14, 29%). A többi kategóriának nem jutott ebből a forrásból.

Kisgazda-támogatás

Az egy termelőre jutó, mennyiségében korlátozott támogatási jogcím keretében 220 igénylést fizettek ki, ami a teljes juhtartói létszám 1,57%-a. E támogatásféleséget alapvetően a 0–50 anyajuhot tartók vették igénybe (86,51%), az 51–100-as kategóriába a támogatás 8,8%-a, a 101–300-as kategóriába pedig 4,64%-a jutott.

Termeléshez kötött anyajuh-támogatás

Ez az a jogcím, amely lényegesen befolyásolja a juhtartóvá válást, a létszámnövekedésben tapasztaltak szerint. Ez a második legnagyobb kifizetett támogatási összeget jelentette 2016-ban. A nyilvántartás szerint a juhtartók 72,01%-a érintett e támogatásban, de 11 240 igénylés kifizetésére került sor, ami egyértelművé teszi, hogy egy-egy termelőre több kifizetés is jutott. A 101–300 juhot tartóknak fizették ki a legnagyobb hányadot (30,05%), jóval lemaradva következett az 501–1000 (18,43%), a 301–500 (17,19%) és a többi kategória.

VP-M10 Génmegőrzés – állat (ÚMVP)

E jogcím keretében mindössze 6 igénylés kifi-

zetésére került sor, és a kifizetett támogatás 86,30%-át a 101–300-as kategória kapta. Mellette 13,70% jutott a 0–50-es kategóriának.

VP-M10 Őshonos állatfajták támogatása (ÚMVP)

E jogcím keretében összesen 49 igénylés kifizetésére került sor. A kifizetett összeg meghatározó hányada (48,59%) az 1001–5000-es kategória gazdaságaiba jutott. A második legnagyobb szeletet (36,41%) a 101–300-as kategória kapta. Míg az előbbi inkább a nemzeti parkokban tartott juhok tartását segítette, addig az utóbbi inkább a magángazdaságokba jutott. A többi kategória részesedése csak 3–4% körüli volt, s az 51–100-s kategóriába mindössze 0,88%ot fizettek ki. Az utóbbiak közé inkább a hobbi juhtartók sorolhatók.

VP-M10.1.1-Agrár-környezetgazdálkodás

Az új AKG támogatást nem igazán a juhtartókra szabták. Mindössze 76 olyan igénylés kifizetésére került sor, ahol juhot is tartottak. Ez a juhtartók mindössze 8,88%-át érintette. A kifizetett jelentős összeg mintegy egynegyede került a 101–300-as kategóriába, a többi kategória részesedése viszonylag jó eloszlású volt, kis eltérésekkel. Azt azonban meg kell említeni, hogy a 0–50-es kategóriába tartozó üzemek a kifizetett összeg 16,44%-ához jutottak hozzá.

VP-M11.1.1-Ökológiai áttérés

Mindössze 77 igénylés kifizetésére került sor e jogcím keretében, amelyből legnagyobb arányban a következő kategóriák részesültek: 101–300 (30,39%); 501–1000 (19,18%); 0–50 (18,35%), 51–100 (17,08); 1001–5000 (10,61%); 301–500 (4,39%). A legnagyobb kategória gazdaságai ilyen igénylést nem nyújtottak be.

VP-M11.2.1-Ökológiai fenntartás

Ebben a támogatási jogcímekben a kisüzemi méret-kategóriák domináltak, s mindössze 51 igénylés kifizetésére került sor. Ebből 44,53%-ot a 0–50 juhot tartók kaptak meg, míg a 101–300-as kategória gazdaságai 31,59%-kal a második helyet foglalták el. Az 51–100-as kategória (13,70%) részesült még érdemi támogatási aránnyal.

Zöldítéstámogatás

A csaknem 16,1 milliárd Ft támogatást 9.901 igénylésre fizették ki 2016-ban, amely 63,32%-ban érintett e juhtartást is. A kifizetett összegből a legnagyobb hányadban a 0–50 juhot tartók részesültek (23,37%). A második a 101–300-as kategória volt (22,31%), a harmadik szintet a 301–500 (15,30%) kategória gazdaságai érték el. A többi kategória 12–13% körüli arányban részesedett a támogatásban. Ezek közül a legkisebb hányad az 5001 feletti kategóriába (0,65%) jutott.

A 2016-ban kifizetett támogatások tizedek szerint értékelve

A következő két táblázat keretében a kifizetett támogatások 0–50 és az 51–100 közötti juhot tartó üzemek „érinthettségét” mutatjuk be tíz egyedenkénti méret kategóriákba sorolva. Az egyes támogatási jogcímekek keretében kifizetett összegeket kategóriánként is összegeztük.

A 4/1. táblázatban a 0–50 közötti méret-tartományba eső üzemek egyes támogatási jogcímekekből való részesedését követhetjük nyomon. Az egyes méretkategóriákba nagyon is eltérő számú juh- és kecsketartót lehetett besorolni. A teljes kategóriát összegezve a sok jogcím szerinti kifizetés tulajdonképpen csak 2745 állattartót érintett, amelyen belül csak 158 volt kecsketartó. Azt is megállapíthattuk, hogy az egyes jogcímekekre egyáltalán nem nyújtottak be támogatásigénylést, vagy ha igen, azok száma osztályonként szinte elenyésző volt. Természetesen, a nagyobb forrást nyújtó jogcímekek esetében az igénylések száma lényegesen nagyobb volt.

A 4/2. táblázatban az 51–100 közötti méret-tartományba eső gazdaságok által igényelt és kapott támogatásokat mutatjuk be részletesen, tíz egyedenkénti csoportosításban. Az előzőhöz hasonlóan itt is érdemi eltérések voltak az egyes tizedekbe sorolt gazdaságok létszadatai között. Az azonban külön kihangsúlyozást érdemel, hogy a több mint tízezer igénylést tulajdonképpen mindössze 1.098 gazdának fizették ki, akikből csak 23 volt kecsketartó. Itt is tapasztaltuk, hogy egyes jogcímekekre egyáltalán nem nyújtottak be igénylést, míg a nagyobb „hozamot” biztosító jogcímekek kihasználása nagyobb arányú volt.

Következtetések

Az utóbbi két részletes táblázat adataiból jól látható, hogy bár nagyon is megnőtt a kis létszámú állattartók száma 2016-ban, azok nem feltétlenül jelennek meg az egyes jogcímekek igénylései között, sokkal inkább a termeléshez kötött anyajuh-, a területalapú, a zöldítési és az egyéb támogatások jelentik e gazdálkodók támogatás kihasználási alapjait.

A 0–100 közötti juhot tartók létszáma bár 6001-re emelkedett 2016-ban, a kifizetésekben csak 3841 tartó „volt jelen”, akikből 176 kecsketartóként szerepelt a kifizetésekben. Ennek megfelelően a tartói létszám emelkedett, de az egyes jogcímekek kihasználtsága nem feltétlenül követte ezt a tendenciát.

A szerzők utólag is köszönik a Magyar Államkincstár Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal munkatársainak az adatok csoportosításával végzett segítő munkáját és az adatok rendelkezésre bocsátását a feldolgozáshoz!

**DR. KUKOVICS SÁNDOR
JÁVOR BENCE**